

השוכר את הפועל

פרק המישי עבודה זרה סב.

עין משפט נר מצוה

- א א ב מ"י פ"ג מהל' מאלכות אסורות הלכ' טו טז סמג לאחין קמה טו"ע י"ד ס"י קלג סעיף א:
- ב ג מ"י שם הלכ' ח טו"ע שם סעיף ב:
- ג ד מ"י שם פ"י הלכ' ט סמג לאחין קמה טו"ע י"ד ס"י רלד סעיף א:
- ד ה מ"י שם הלכ' ו סמג לאחין קמה טו"ע י"ד ס"י רלו סעיף ג:
- ו ז מ"י פ"ו מהלכות שמיטה הלכ' ב:
- ז ח מ"י פ"ג מהלכות מאלכות אסורות הלכ' ט:
- ח ט מ"י פ"ו מהלכות שמיטה הלכ' ג:
- ט ט מ"י שם הלכ' א [ופ"ה מלכות כבודות הלכ' ט]:
- י י מ"י פ"ו מהלכות שמיטה הלכ' ג:
- י י מ"י פ"ג מהלכות מעשר שני הלכ' כז:

תורה אור השלם

- 1. והיה שבת הארץ לקם לאכלה לך ולעבדך ולחיתובך ולחיתובך והרעים עקור:
- ויקרא כה ו

מוסף רש"י

מכרין וקידש בדמיהן מקדשת. לזין הדמים מןפסין בלאסור (קדושין י.)

השוכר את הפועל: מ"ט שברו אסור. מתוך השיטה משמע כי מעתה היה יודע שיין נסך מופס דמיו כעבודת כוכבים ואעפ"כ היה רואה לדמות שכן יין נסך לדמי ערלה ולשכר שביעית אע"ג דליכא זיין נסך מרי חומרי אסור הנאה ותופס דמיו והכי פריך מ"ט שברו אסור נהי דמופס דמיו כעבודת כוכבים מ"מ שברו א"ן זו אסור אלא מדרבנן ואינו חשוב כדמי יין נסך ומה טעם גזרו עליו אולימא משום דזין נסך גופיה אסור בהנאה מן המורה הלכך גזרו על שכרו אטו הגוף והרי ערלה וכלאי הכנס לאסורין צנחנה מן המורה ולא גזרו על הדמים אטו הגוף ואין להחמיר כלן בשכר יומר מהתם דמייס דהשתא דמייס שמלניו אסורי הנאה שגס דמייס אסורין מן המורה כמו הגוף צלותן דמופסין דמיהן ואפילו הכי לא גזרו דמופס אטו גוף צלותן שאין מופסין דמייס שכר שאינו אסור צשום אסור הנאה מן המורה כל שכן שלא גזרו שכר אטו הגוף ומשני אלא הואיל ותופס דמיו כעבודת כוכבים כלומר שכר בגוף לא מילחף אכל שכר דמייס מילחף ורבי שביעית שביעית דמופסת דמיה * וקאמר שכרו מותר דמשמע לגמרי ולא (ד) נתפס בקדושת שביעית ולא גזרינן שכר שביעית אטו דמי שביעית ואין לומר דשאיין יין נסך דליית ציה תרי חומרי אסור הנאה ותופס דמיו דלא מילחף שכר דמייס בתרי חומרי יותר מבחומר אחרת ומסקין א"ר אצבו א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו בו

ודאי משום גזרה לא שיך למיגור כדפרי' דאי מטעם מילחף הוא לא היה לנו לחלק זין פועל דמיו נסך לפועל דשביעית וכן שביעית גופיה לא היה לחלק זין חמרים לפועל אלא מטעם קנס הוא וחמרים קנסו ראו לקנוס בחמרים יותר משום דנפיש אגרייהו וכן פועל דמיו נסך משום חומר אלא נסך דממיק רבא דממוק דוקא דשנים אלו החמירו יין נסך ושביעית לפי שמופסין דמיהן ראו לקנוס בשכר דהוי קנת כעין דמייס אכל בשאר אסורין הנאה שאין מופסין דמיהם * ומסתבר דלא קנסו: **והרבנן** מברו וקדש בדמיהן בקדושת. תימנה לפי מה שפירש בקדושת לעיל בפרק ר' ישמעאל (דף נ"ד: ג) דדוקא לקדש אשה המירו אכל לאיתתהוויי מייניהו אסור מדרבנן (ה) אכל לאיניש אחרתהו שרו אותן מעות וה"ג גבי שביעית המעות אינם אסורין לאחרים (ו) כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל (ס) מאי קא פריך דקאמר אסור דמיתני' היינו דוקא לפועל שאסורין הן כמו למוכר דוקא וי"ל דאסור דמיתני' משמע לכ"ע מיהו תימנה מאי קפריך שאני התם דהיינו דדיעבד כדמוכח בגמריס פרק השותפין (דף מ"ז: א) אכל בכתמלה אסור ומיתני' לכתמלה אירי יש לומר דאסור דמיתני' משמע ליה אפילו דדיעבד [וע"פ מוס' חולין ד: ד"ה מותר מילין]: **בדמיהן** מקודשת. משמע הא בגוף הערלה אסור לקדש וטעמא משום דליית ציה שיה פרוטה וקשה בגופה נמי איכא שיה פרוטה בשלל כדרך הגתא (י) או באפרין כדתנן (תמורה דף נ"ג: ג) כל הנשרפין אפרין מותר וי"ל כיון שכל זמן שהיא ענין אסור למכרו מן המורה כמו כן אסור לקדש זו אשה דהוי (י) כמו מכירה חשובה ויש זו הגאה כשמקדש את האשה דגמרינן (קדושין דף ג' ג) קישה קישה משדה עפרון וזה לא דמי לקישה דשדה עפרון שראוי לקנות זו חפץ או לשאר הגאות: **א"ר ירמיה** י"ד ירמיה שברו מותר. פירוש דהוי כמו שכרו ללקוט מציאות שאין אלו דמי פירות שביעית וא"ת הניחא למ"ד (ב"מ דף ט"ז) המגביה מציאה לתצירו קנה חצירו אלא למ"ד דלא קנה חצירו א"כ זה המלקט קנאס וכשנותנס לעל הבית דדינר זה מנא מוכר לו פירות שביעית י"ל דלא חשיב מוכר דיד פועל כד בש"ב דמי ועי"ל דשאיני התם דלמר לא קנה חצירו אלא כשחבא מציאה לידו ואם ירצה המגביה יכול לנכות זה קודם שחבא ליד חצירו אכל כהא שאין המלקט מתכוין לנכות כלל לא בחתלה ולא בשוק וכשנותן לו בעל הבית או זכה בעל הבית וכי האי גוונא פ"י ר"ת שיליה משיילין (בבבא דף נ"ט: ג) ג"ה הכא) גבי מילאן ונותן לתצירו דלמר רב נחמיה כרגלי מי שנתמלאו לו ואע"ג דליית ציה ליה לרב נחמן דלא קנה חצירו כיון שלא נתכוין לנכות הוא וכשנתנה לתצירו זכה חצירו: **נמצא** זה פורע חובו מפירות שביעית. אומר רבינו יצחק דהסחורה שהיא אסורה בפירות שביעית היינו לקנות הרבה ביחד להוליך ממקום הוול למקום היוקר וכמו שהיו עושין ארספי שביעית שפולין לעדות בפרק זה בזור (סנהדרין דף טו: ב) מטעם סחורה וכן פורע חובו מפירות שביעית שיה משתכר בפירות שביעית ולאו לאכלה קרינא ציה אכל אס הוא לוקט למכור על יד לקנות זו דבר אכילה אין דבר זו סחורה וכן שנינו פרק לולב הגזול (סוכה דף נ"ט: ג) ושם ד"ה ויתב) מצליע דמי אחריו צלולב צולב וצולב הבעלה נמי היה מותר אילמלא דלזין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ אלמא מותר למכור ועוד דמי במסכת שביעית (ב"מ דף מ"ג) לא יא לא לוקט ירקות שדה ומוכר בשוק אכל לוקט וזנו מוכר על ידו משמע דלפילו לכתמלה וא"ת תשיק רישא לרישא אסרה (מ"י) לוקט למכור בשוק משמע הא לוקט מותר ואפילו בשוק והדר תני לוקט וזנו מוכר על ידו הא למכור אסור ונראה דיש צנחנה צרישא טעות סופר וגרסא בשנייה לוקט מיהו יש ליישב הגירסא ואשמעינן דלזין לוקט ולוקט שוין דשנייה אסור למכור בשוק ורישא תנא לוקט וה"ה לוקט וסופא לוקט וה"ה לוקט ויש ליתן טעם למה אסור יותר בשוק שכשמעמיד חנות בשוק דומה יותר שמשתכר בפירות שביעית ואע"פ שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית משום דלאו לאכלה הוא מ"מ לקדש אשה מותר אע"ג דלאו לאכלה הוא כדאמרין פרק האיש מקדש (קדושין דף נ"ג: ג) מעשה באלה שקידש חמש נשים בכלכלה של שביעית ואמרנו חממים אין האחיות מקודשות הא אחרות מקודשות וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו ציה רבנן ומיהו יש לדחות דהתם דיעבד אכל לכתמלה אסור: **ד"ר ירמיה** ניהייה בצד היתר. וא"ת כיון דיהיב ליה צד היתר מאי איריא דפועלים עושין בפירות שביעית הללו אפילו היו עושין מלאכה אחרת יהיו מותרין לפרען מפירות שביעית וי"ל דוקא כשעושין המלאכה בפירות שביעית עגמן או אינו נראה כנותן שכר מה שפורען מפירות שביעית ומשום הכי נקט עושה מלאכה בפירות שביעית והעלם לאכלה דוקא דדומה שהם של שניהם יחד לאכלה אכל עושה במלאכה אחרת יכול להיות שהוא אסור דדומה שפיר שכר מלאכה:

העלה

העלה וההפקין והוא דעת המוס' וי"כ הדמיון בפרק זהר וכן פסק בסגמ בעשה קמ"ו ומ"ש המוס' כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל לפי פירושו בלא דלימנא לכה [והשאר חסר]: (י) ד"ה דמיינן וכו' שיה פרוטה בשלל כדרך הגתא. י"ג לשון מוספות בקדושין דף י"ג ע"כ דמיינן לביכא ש"פ אלא כדרך הגתא א"ר י"ל דליכא ש"פ אף שלא כדרך הגתא מ"מ כיון שהאשה כפורה שיש לה ליהנות לזין הגתא וזו לא סמכה דעתה וכו' אסור טעות: (י) בא"ד אסור לקדש זו דמי חשובה כמו רישא חשבה ויש זו: (א) ד"ה מנא וכו' רישא אסרה ליתוק וכו' ואפי' למכור בשוק הדר:

השוכר. עוזה כוכבים ששכר את זיין נסך להריקו מכלי אל כלי או להעביר חצית ממקום למקום. וזיין נסך ממש קאמר שנתמך לעבודת כוכבים וקתם ייין מיביעא לן בגמרא (א): **שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת.** כל שכרו מותר דאף על גב דאגרא דיהיב לא משום מלאכה אחרת היא. ובגמרא (ב) מפרש לה שפיר: **גמ' מקודשת.** אלמא אסורי הנאה דמיהו מותרין וכל שכן שכר פעולתו. אלא הואיל ומופס אס דמיו כעבודת כוכבים. דכיון דנתמך לעבודת כוכבים הרי כדאמרן (לעיל ד: ג) כל שאתה מהיה הימנו הרי הוא כמוהו וכי היכי דמיו אסורין שכר פעולתו נמי אסור: **לקוט** לוי צו. לשון מכר הוא דמשמע לקוט ש"ל וזו חלפי שביעית הינו אחר לשון אסור. **שכרו אסור.** לשמותו אחר לשון אסור. **לקוט** לוי ירק. לשון שכיכות הוא ולא לשון מכר ואין לו דמייס שיתפסו בקדושת שביעית: **לד היסר.** מנתת חנס: **כדסנן.** גבי מעשר שני: לחלק

וביין נסך יין נסך הא דאמרן חמרין מאי היא דתניא ה"החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית שברן שביעית מאי שברן שביעית אילימא דיהבינן ליהו שכר מפירות שביעית נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית והתורה אמרה ו'לאכלה (ג) ו'ולא לסחורה ואלא ו'קדוש שברן בקדושת שביעית וכו' קדוש (ד) והתניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לוי ירק (ה) היום שכרו מותר לקוט לוי ירק בוי' היום שכרו אסור אמר אבוי לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית ודקא קשיא לך לאכלה ולא לסחורה דיהביה ניהליה בצד היתר כדתנן ו'לא יאמר אדם לחבירו העלה

ודאי משום גזרה לא שיך למיגור כדפרי' דאי מטעם מילחף הוא לא היה לנו לחלק זין פועל דמיו נסך לפועל דשביעית וכן שביעית גופיה לא היה לחלק זין חמרים לפועל אלא מטעם קנס הוא וחמרים קנסו ראו לקנוס בחמרים יותר משום דנפיש אגרייהו וכן פועל דמיו נסך משום חומר אלא נסך דממיק רבא דממוק דוקא דשנים אלו החמירו יין נסך ושביעית לפי שמופסין דמיהן ראו לקנוס בשכר דהוי קנת כעין דמייס אכל בשאר אסורין הנאה שאין מופסין דמיהם * ומסתבר דלא קנסו: **והרבנן** מברו וקדש בדמיהן בקדושת. תימנה לפי מה שפירש בקדושת לעיל בפרק ר' ישמעאל (דף נ"ד: ג) דדוקא לקדש אשה המירו אכל לאיתתהוויי מייניהו אסור מדרבנן (ה) אכל לאיניש אחרתהו שרו אותן מעות וה"ג גבי שביעית המעות אינם אסורין לאחרים (ו) כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל (ס) מאי קא פריך דקאמר אסור דמיתני' היינו דוקא לפועל שאסורין הן כמו למוכר דוקא וי"ל דאסור דמיתני' משמע לכ"ע מיהו תימנה מאי קפריך שאני התם דהיינו דדיעבד כדמוכח בגמריס פרק השותפין (דף מ"ז: א) אכל בכתמלה אסור ומיתני' לכתמלה אירי יש לומר דאסור דמיתני' משמע ליה אפילו דדיעבד [וע"פ מוס' חולין ד: ד"ה מותר מילין]: **בדמיהן** מקודשת. משמע הא בגוף הערלה אסור לקדש וטעמא משום דליית ציה שיה פרוטה וקשה בגופה נמי איכא שיה פרוטה בשלל כדרך הגתא (י) או באפרין כדתנן (תמורה דף נ"ג: ג) כל הנשרפין אפרין מותר וי"ל כיון שכל זמן שהיא ענין אסור למכרו מן המורה כמו כן אסור לקדש זו אשה דהוי (י) כמו מכירה חשובה ויש זו הגאה כשמקדש את האשה דגמרינן (קדושין דף ג' ג) קישה קישה משדה עפרון וזה לא דמי לקישה דשדה עפרון שראוי לקנות זו חפץ או לשאר הגאות: **א"ר ירמיה** י"ד ירמיה שברו מותר. פירוש דהוי כמו שכרו ללקוט מציאות שאין אלו דמי פירות שביעית וא"ת הניחא למ"ד (ב"מ דף ט"ז) המגביה מציאה לתצירו קנה חצירו אלא למ"ד דלא קנה חצירו א"כ זה המלקט קנאס וכשנותנס לעל הבית דדינר זה מנא מוכר לו פירות שביעית י"ל דלא חשיב מוכר דיד פועל כד בש"ב דמי ועי"ל דשאיני התם דלמר לא קנה חצירו אלא כשחבא מציאה לידו ואם ירצה המגביה יכול לנכות זה קודם שחבא ליד חצירו אכל כהא שאין המלקט מתכוין לנכות כלל לא בחתלה ולא בשוק וכשנותן לו בעל הבית או זכה בעל הבית וכי האי גוונא פ"י ר"ת שיליה משיילין (בבבא דף נ"ט: ג) ג"ה הכא) גבי מילאן ונותן לתצירו דלמר רב נחמיה כרגלי מי שנתמלאו לו ואע"ג דליית ציה ליה לרב נחמן דלא קנה חצירו כיון שלא נתכוין לנכות הוא וכשנתנה לתצירו זכה חצירו: **נמצא** זה פורע חובו מפירות שביעית. אומר רבינו יצחק דהסחורה שהיא אסורה בפירות שביעית היינו לקנות הרבה ביחד להוליך ממקום הוול למקום היוקר וכמו שהיו עושין ארספי שביעית שפולין לעדות בפרק זה בזור (סנהדרין דף טו: ב) מטעם סחורה וכן פורע חובו מפירות שביעית שיה משתכר בפירות שביעית ולאו לאכלה קרינא ציה אכל אס הוא לוקט למכור על יד לקנות זו דבר אכילה אין דבר זו סחורה וכן שנינו פרק לולב הגזול (סוכה דף נ"ט: ג) ושם ד"ה ויתב) מצליע דמי אחריו צלולב צולב וצולב הבעלה נמי היה מותר אילמלא דלזין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ אלמא מותר למכור ועוד דמי במסכת שביעית (ב"מ דף מ"ג) לא יא לא לוקט ירקות שדה ומוכר בשוק אכל לוקט וזנו מוכר על ידו משמע דלפילו לכתמלה וא"ת תשיק רישא לרישא אסרה (מ"י) לוקט למכור בשוק משמע הא לוקט מותר ואפילו בשוק והדר תני לוקט וזנו מוכר על ידו הא למכור אסור ונראה דיש צנחנה צרישא טעות סופר וגרסא בשנייה לוקט מיהו יש ליישב הגירסא ואשמעינן דלזין לוקט ולוקט שוין דשנייה אסור למכור בשוק ורישא תנא לוקט וה"ה לוקט וסופא לוקט וה"ה לוקט ויש ליתן טעם למה אסור יותר בשוק שכשמעמיד חנות בשוק דומה יותר שמשתכר בפירות שביעית ואע"פ שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית משום דלאו לאכלה הוא מ"מ לקדש אשה מותר אע"ג דלאו לאכלה הוא כדאמרין פרק האיש מקדש (קדושין דף נ"ג: ג) מעשה באלה שקידש חמש נשים בכלכלה של שביעית ואמרנו חממים אין האחיות מקודשות הא אחרות מקודשות וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו ציה רבנן ומיהו יש לדחות דהתם דיעבד אכל לכתמלה אסור: **ד"ר ירמיה** ניהייה בצד היתר. וא"ת כיון דיהיב ליה צד היתר מאי איריא דפועלים עושין בפירות שביעית הללו אפילו היו עושין מלאכה אחרת יהיו מותרין לפרען מפירות שביעית וי"ל דוקא כשעושין המלאכה בפירות שביעית עגמן או אינו נראה כנותן שכר מה שפורען מפירות שביעית ומשום הכי נקט עושה מלאכה בפירות שביעית והעלם לאכלה דוקא דדומה שהם של שניהם יחד לאכלה אכל עושה במלאכה אחרת יכול להיות שהוא אסור דדומה שפיר שכר מלאכה:

העלה וההפקין והוא דעת המוס' וי"כ הדמיון בפרק זהר וכן פסק בסגמ בעשה קמ"ו ומ"ש המוס' כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל לפי פירושו בלא דלימנא לכה [והשאר חסר]: (י) ד"ה דמיינן וכו' שיה פרוטה בשלל כדרך הגתא. י"ג לשון מוספות בקדושין דף י"ג ע"כ דמיינן לביכא ש"פ אלא כדרך הגתא א"ר י"ל דליכא ש"פ אף שלא כדרך הגתא מ"מ כיון שהאשה כפורה שיש לה ליהנות לזין הגתא וזו לא סמכה דעתה וכו' אסור טעות: (י) בא"ד אסור לקדש זו דמי חשובה כמו רישא חשבה ויש זו: (א) ד"ה מנא וכו' רישא אסרה ליתוק וכו' ואפי' למכור בשוק הדר:

(א) פ"י כדים גדולים ערוך וכן בשבת קלט: כפרש"י, קדושין טו: לעיל ד: ומריס מו: א] שביעית פ"ח מ"ד [וע"פ דהבנות מהופכות], ד] [בכורות י"ב: א] [ג' ו' והתנן ויהי משנה לשביעית פ"ח מ"ד כפי הנוסחה משנה דהתם], (א) [בסדר המשנה ל' ב' וירק], (א) מעשר שני פ"ג משנה א', (א) תנא לך כ' כפרי' ועיין רש"י.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה השוכר וכו' וקאמר שברו מותר דהשבע לגמרי. לא הנינו דמה לזין למשמתות הא א"א נפיש בענין אחר דהא צרישא דקמי שכרו אסור וזו חלפי שביעית הינו דלוקט ליהנות ממש אלא בקדושת שביעית א"ר כפי"א דמי שכרו מותר ע"כ לגמרי מותר: **בא"ד** (בבבא) בסתבר דלא קנאו. תמוה ל' כמה נקפסין ציה הא פשטיא דלזין לננוט שאר אסורין מיינ נסך דהרי קמי מכן וקדש דמיינן מקדושת הרי דהתלפין מותר לאחריס מכ"ש שכרו וי"ע: ד"ה נמצא וכו' דרשום פריה ורביה אקילו. לביכא איחא צירושלמי ספ"ה משביעית ארי' זאת אומרת שאסור לקוט אשה דמיי שביעית וי"ע:

הגהות הב"ח

(א) והתניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לוי ירק בוי' היום שכרו אסור לקוט לוי ירק היום שכרו מותר אמר אבוי לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית ודקא קשיא לך לאכלה ולא לסחורה דיהביה ניהליה בצד היתר כדתנן ו'לא יאמר אדם לחבירו העלה